

АНАЛІЗ ПРИРОДНОГО ВІДТВОРЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

THE ANALYSIS OF NATURAL REPRODUCTION OF THE POPULATION IN UKRAINE

УДК 338.1

<https://doi.org/10.32843/infrastuct37-75>

Кербікова А.С.

старший викладач кафедри економіки та підприємництва імені Т.Г. Беня Національна металургійна академія України

Письменна О.О.

к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва імені Т.Г. Беня Національна металургійна академія України

Ткаченко Н.І.

к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки, політичної економії та управління Національна металургійна академія України

У статті розглянуто стан природного відтворення населення України. Визначено, що демографічна ситуація загалом та природне відтворення населення зокрема чинять суттєвий вплив на загальну соціально-економічну ситуацію в країні. Це зумовлює актуальність дослідження природного відтворення населення. Визначено, що під час аналізу природного відтворення населення слід досліджувати дві групи факторів: результуючі та первинні. Результуючі показники дають змогу оцінити поточний досягнутий стан відтворення населення (чисельність, народжуваність і смертність, очікувана тривалість життя, демографічне навантаження тощо). Первинні показники впливають на процеси відтворення та спричиняють досягнення певного рівня за результуючими показниками (добробут населення, рівень соціального захисту, екологічна обстановка ті інші). Оцінка результуючих показників свідчить про те, що Україна частково наслідує сценарій розвинутих країн, де протягом останніх десятиліть відбувається скорочення народжуваності, старіння населення, збільшення віку матерів.

Ключові слова: природне відтворення населення, народжуваність, смертність, природний рух, демографічне навантаження, коефіцієнт відтворення.

В статті рассмотрено состояние естественного воспроизводства населения

Украины. Определено, что демографическая ситуация в целом и естественное воспроизводство населения в частности оказывают существенное влияние на общую социально-экономическую ситуацию в стране. Это обуславливает актуальность исследования естественного воспроизводства населения. Определено, что при анализе естественного воспроизводства населения следует исследовать две группы факторов: результирующие и первичные. Результирующие показатели позволяют оценить текущее достигнутое состояние воспроизводства населения (численность, рождаемость и смертность, ожидаемая продолжительность жизни, демографическая нагрузка и т.п.). Первичные показатели влияют на процессы воспроизводства и определяют достижение уровня по результирующим показателям (благополучие населения, уровень социальной защиты, экологическая обстановка и др.). Оценка результирующих показателей свидетельствует о том, что Украина частично наследует сценарий развитых стран, где в течение последних десятилетий происходит сокращение рождаемости, старение населения, увеличение возраста матерей.

Ключевые слова: естественное воспроизводство населения, рождаемость, смертность, естественный движение, демографическая нагрузка, коэффициент воспроизводства.

The article focuses on the natural reproduction of the population of Ukraine. It is determined that the demographic situation in general and the natural reproduction of the population in particular have a significant impact on the overall socio-economic situation in the country. This determines the relevance of the investigation of natural reproduction of the population. It is determined that in the analysis of natural reproduction of the population two groups of factors should be investigated: the resultant and the primary. The resulting indicators allow us to estimate the current achieved state of population reproduction (number, fertility and mortality, life expectancy, demographic burden, etc.). Primary indicators influence the processes of reproduction and lead to the achievement of a certain level in the result indicators (well-being of the population, the level of social protection, environmental situation and others). Analysis of the resultant indicators of population reproduction allows us to draw some conclusions about the current state of this process in Ukraine. The population of the country has decreased by 1.8% in the last five years only, the natural increase decreased by 85.4 thousand people due to the decrease in the number of births as the death toll increases. Net and gross reproduction rates also show a 13.3% decline in 2015-2018. At the same time, the average life expectancy has increased by 0.38 years since 2015, and the death rate of children under the age of 1 has decreased by 0.9 deaths per 1,000 live births. The share of mothers under the age of 24 is steadily declining, reaching 44% in 2018, down 3 percentage points less than in 2015 and 14 pp. less than 2013. Estimation of the results shows that Ukraine partially follows the scenario of developed countries, where over the last decades there has been a decline in fertility, an aging population, and an increase in maternal age. The reasons for this state of demography in developed countries are the increase of well-being, improvement of living standards, health care, education of the population, reduction of gender inequality. Only the last 2 reasons are valid for Ukraine. In addition, the slowdown in reproduction processes is closely linked to the political situation in the country, the presence of geopolitical threats.

Key words: natural reproduction of the population, fertility, mortality, natural movement, demographic burden, reproduction rate.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення одним із глобальних соціально-економічних викликів є зміна чисельності населення та соціально-демографічного портрету середньостатистичної людини. Загальна тенденція зміни чисельності населення полягає в її експоненціальному зростанні протягом останніх десятиліть: «чисельність населення світу продовжує зростати і до 2050 року становитиме 9,7 млрд людей, а до кінця століття – до 11 млрд осіб» [1]. Причини такого зростання чисельності людей пов'язують насамперед зі зростанням народжуваності в країнах, що розвиваються. Таке зростання в свою чергу

зумовлено зростанням рівня життя й добробуту, покращенням ситуації з охороною здоров'я. Крім того, зростанню загальної чисельності населення планети сприяє подовження тривалості життя, скорочення дитячої смертності тощо. Окрім екстенсивного зростання, в глобальному масштабі відбуваються урбанізаційні та міграційні процеси, що приводить до зміни локалізації, переконцентрації населення за територіями.

В той же час на тлі загальносвітового зростання населення в Україні має місце демографічна криза, що спричинена соціально-економічними й політичними чинниками. В таких умовах важливим

та актуальним завданням є оцінка поточного стану процесів відтворення населення в нашій країні й факторів, що його зумовлюють, як базису для прогнозування майбутнього стану відтворювальних процесів, розроблення заходів щодо подолання демографічної кризи. На рівні конкретного підприємства зміна демографічної ситуації приводить до трансформаційних процесів на ринку праці, що зумовлює актуальність цього питання і на рівні економіки підприємства [9, с. 318].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Всебічний аналіз демографічних процесів проводиться Інститутом демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України [2]. Теоретичне підґрунтя та методичний інструментарій аналізу природного відтворення населення створено такими вченими, як Д.П. Богиня, М.І. Долішній, А.І. Доценко, А.В. Головач, С.Г. Стеценко, В.С. Стешенко, О.М. Палій, А.П. Хоменко.

Процес зміни чисельності та статеві-вікового складу населення як наслідок зміни його кількості шляхом народжуваності і смертності, а також впливу функціонування інституту сім'ї (шлюбність і розлучуваність) і соціально-економічне становище у суспільстві викладено у наукових і навчально-методичних працях С.С. Герасименка, А.М. Єріної, Г.І. Купалової, Р.М. Моторіна, М.Ф. Тимчука, В.Г. Швеця.

Віддаючи належне напрацюванню науковців та дослідників процесів відтворення населення, слід зазначити, що не досить уваги нині приділяється детермінації чинників, що істотно впливають на поточний стан демографічної ситуації в Україні.

Постановка завдання. Метою статті є формування дворівневої системи показників оцінки відтворення населення (рівень первинних та результируючих показників) та дослідження його поточного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виходячи з того, що відтворення населення – це безперервне його оновлення за рахунок появи одних життів і зникнення інших, заміна поколінь людей через природний рух населення, запропоновано дворівневу систему показників оцінки цього процесу.

Результуючими показниками (тобто такими, що дозволяють оцінити поточний досягнутий стан відтворення населення) є його чисельність, народжуваність і смертність, очікувана тривалість життя, демографічне навантаження тощо (табл. 1).

Природний рух – процес зміни чисельності та складу населення внаслідок його відтворення [4, с. 115].

Об'єктом дослідження природного руху є такі статистичні сукупності: чисельність померлих, чисельність народжених, число зареєстрованих шлюбів та розлучень, а також чисельність усього населення та окремих його контингентів (дітородний контингент жінок, шлюбоздатне населення).

Під час вивчення народжуваності крім народжених ураховуються ще дві сукупності: чисельність матерів та кількість випадків народжень.

Абсолютний розмір природного приросту визначається за формулою [8]:

$$\Delta e = N - M, \quad (1)$$

де Δe – природний приріст чисельності населення за період (рік);

N – чисельність народжених за період (рік);

M – чисельність померлих за той самий період.

Отже, Δe може набувати додатних та від'ємних значень або дорівнювати нулю.

Динаміку природного руху чисельності населення оцінюють за допомогою коефіцієнтів: коефіцієнт народжуваності, коефіцієнт смертності, коефіцієнт природного приросту. Ці коефіцієнти розраховують на 1000 осіб населення і вимірюються у проміле.

Відносний показник природного приросту визначається за формулою [8]:

$$k_e = n - m, \quad (2)$$

де k_e – загальний коефіцієнт природного приросту, скорочення населення;

n – загальний коефіцієнт народжуваності;

m – загальний коефіцієнт смертності.

Від'ємне чи додатне значення k_e , що подається у промільних пунктах, свідчить про певний характер відтворення населення. Відтворення може бути розширеним, якщо $k_e > 0$, простим, якщо $k_e = 0$; звуженим, якщо $k_e < 0$.

Загальний коефіцієнт народжуваності характеризує рівень народжуваності, притаманний населенню певного регіону [8, с. 171]:

$$n = \frac{N}{S} \cdot 1000, \quad (3)$$

і показує, скільки в середньому живонароджених (N) припадає на 1000 осіб середньорічної чисельності населення (S). Він залежить від статево-вікової структури населення. Оскільки в процесі народження бере участь не все населення, а лише репродуктивне, то точніший спеціальний коефіцієнт народжуваності.

Загальний коефіцієнт смертності показує, скільки в середньому померлих припадає на 1000 осіб середнього населення за період, що розглядається [8]:

$$m = \frac{M}{S} \cdot 1000, \quad (4)$$

Як правило, це однорічний період, тому береться середньорічне населення. Джерелом даних щодо всіх зазначених сукупностей є дані поточного обліку, що реєструються в записках актів громадянського стану (РАГС).

Чисельність наявного населення України станом на 1 січня 2018 р. (за оцінкою) становила 42386,4 тис. осіб (на 1 січня 2017 р. – 42584,5 тис. осіб).

Система показників оцінки відтворення населення

Показник	Сутність [3]
Загальна чисельність населення та її динаміка	Наближене визначення чисельності населення на території країни або її частини без проведення перепису населення. Поточні розрахунки (оцінки) чисельності населення станом на 1 січня базуються на даних останнього перепису населення з урахуванням природного і міграційного рухів населення, а також змін чисельності населення внаслідок адміністративно-територіальних змін.
Медіанний вік	Вік, який поділяє чисельність населення на дві рівні за обсягом частини: одна – молодша медіанного віку, друга – старша за нього.
Загальний коефіцієнт народжуваності (смертності)	Відношення відповідно кількості живонароджених і кількості померлих протягом календарного року до середньорічної чисельності наявного населення.
Сумарний коефіцієнт народжуваності	Показує, скільки в середньому дітей народила б одна жінка упродовж усього репродуктивного періоду (15–49 років) за збереження в кожному віці рівня народжуваності того року, для якого обчислені вікові коефіцієнти.
Коефіцієнт дитячої смертності (перинатальної та неонатальної смертності),	Коефіцієнти смертності дітей у віці до 1 року за причинами розраховані діленням кількості померлих дітей у віці до 1 року від вказаних причин смерті на кількість живонароджених. Перинатальний період – період, який починається з 22-го повного тижня (154-го дня) внутрішньоутробного життя плода (у цей час у нормі маса плода становить 500 г) і закінчується після 7 повних днів після народження. Неонатальний період – період, який починається з народження дитини і закінчується через 28 повних днів після народження. У зв'язку з тим, що під час визначення кількості прожитих днів береться кількість повністю прожитих днів, то перший день життя позначається як 0 день життя, а неонатальний період позначається як 0–27 днів. Ранній неонатальний період охоплює перший тиждень життя (0–6 днів), пізній неонатальний період – другий-четвертий тиждень (7–27 днів).
Середня очікувана тривалість життя	Середнє число років, які проживуть новонароджені за умови, що вікові рівні смертності залишаться такими, якими вони були на рік розрахунку.
Демографічне навантаження	Узагальнююча кількісна характеристика вікової структури населення, яка показує навантаження на суспільство непродуктивним населенням.
Брутто-коефіцієнт відтворення	Коефіцієнт відтворення населення, що виражений середнім числом дівчаток, яких жінка народила за весь плідний період її життя.
Нетто-коефіцієнт відтворення	Коефіцієнт відтворення населення, що виражений середнім числом дівчаток, яких жінка народила за весь плідний період її життя і які дожили до віку, в якому була жінка під час народження цих дівчаток.

Чисельність наявного населення в Україні, за оцінкою, станом на 1 січня 2019 року становила 42153,2 тис. осіб.

Упродовж 2018 року чисельність населення зменшилася на 251 791 осіб (табл. 2).

Дані таблиці 2 свідчать про те, що чисельність населення України щорічно зменшувалася, досягнувши станом на 1 січня 2019 року 42 153,2 тис. осіб. Абсолютні та відносні показники розміру природного приросту мають від'ємне значення щороку з 2014 по 2018 рік, що свідчить про скорочення відтворення населення у ці роки.

Для оцінки та порівняння загального рівня смертності населення країни використовується міжнародна шкала ООН.

За даними Держстату станом на 1 січня поточного року наведена статистична інформація чисельності наявного населення України з 2010 року по 2019 рік (рис. 1) [3]. Загальне зменшення чисельності населення становило 12,19% (0,82% щороку), при цьому скорочення відбувається переважно за рахунок сільського населення: загальне скорочення міського населення 9,50% (0,62% щороку), сільського – 17,73% (1,21% щороку).

За даними Держстату наведена статистична інформація чисельності наявного населення по регіонах України (рис. 2) [3], що свідчить про нерівномірність скорочення наявного населення. Найбільше зменшення наявного населення відбулося у Чернігівській, Сумській, Кіровоградській областях України, при цьому наявне населення м. Києва зросло на 12%.

Чисельність наявного населення Дніпропетровської області станом на 1 жовтня 2019 року, за оцінкою, становила 3206,5 тис. жителів. За 2018 рік в області зареєстровано 25,1 тис. живонароджених, померло 52,3 тис. осіб. Загальний рівень смертності становив 16,3 особи на 1000 наявного населення (у 2017 році – 15,8 особи). Показник народжуваності у 2018 р. зменшився до 7,8 особи на 1000 наявного населення проти 8,5 – у 2017 р. Він коливався від 5,9 народжених на 1000 осіб у місті Марганець до 10,3 – у Софіївському районі.

Чисельність наявного населення Одеської області, за оцінкою, станом на 1 січня 2019 р. становила 2380, 3 тис. осіб. Упродовж 2018 року чисельність населення зменшилась на 2767 осіб. Зменшення чисельності населення області від-

булося за рахунок природного скорочення населення – 10463 особи, водночас зафіксовано міграційний приріст – 7696 осіб.

Станом на 1 січня 2019 року у Харківській області, за оцінкою, проживало 2675,6 тис. осіб. Упродовж 2018 року чисельність населення області зменшилася на 18 409 осіб. Зменшення чисельності населення області відбулося за рахунок природного скорочення – 22 943 особи, водночас зафіксовано міграційний приріст населення – 4534 особи.

Така динаміка зумовлена багатьма чинниками, найважливішими з яких є зниження рівня і якості життя людей у період економічної кризи, ускладнення екологічної ситуації в усіх регіонах країни і у Дніпропетровському зокрема, старіння населення. В останні роки одним із найголовніших чинників є масовий відтік молоді за межі країни, передусім міграція жінок, а також збільшенням віку матерів (частка матерів у віці 20–24 роки зменшилася з 35% у 2003 році до 27% у 2018, при цьому частка матерів у віці 30–34 роки зросла за той самий період з 12% до 18% (рис. 3).

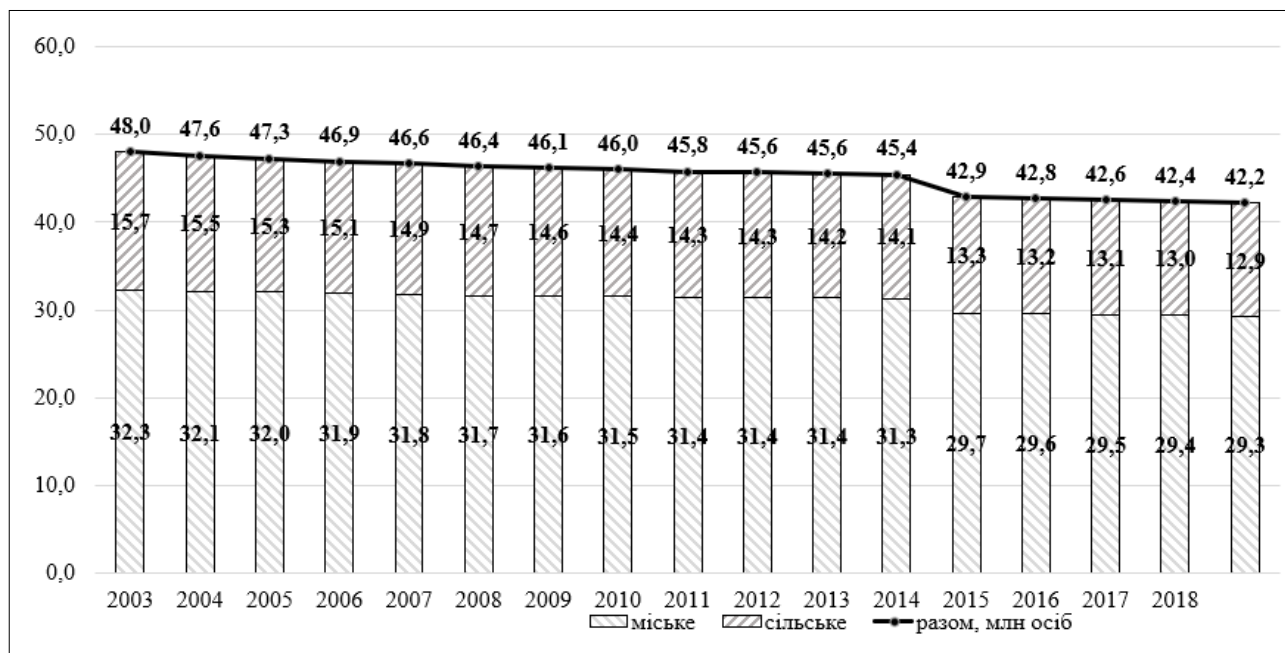

Рис. 1. Чисельність наявного населення України станом на 1 січня звітного року

Таблиця 2

Основні демографічні показники України

Показник	2015	2016	2017	2018	2019 (9 міс)
Чисельність наявного населення станом на 1 січня, тис. осіб	42929,3	42760,5	42 584,5	42 386, 4	42 153, 2
Природний приріст, скорочення (–) населення, тис. осіб	–166,4	–183,0	–186,6	–210,1	–251,8
Кількість народжених, тис. осіб	465,9	411,8	397,0	364,0	335,9
Кількість померлих, тис. осіб	632,3	594,8	583,6	574,1	587,7
Загальний коефіцієнт природного приросту, скорочення (–) населення, на 1000 осіб	–3,9	–4,2	–4,4	–5,1	–6,1
Загальний коефіцієнт народжуваності, на 1000 осіб	10,8	10,7	10,3	9,4	8,7
Загальний коефіцієнт смертності, на 1000 осіб	14,7	14,9	14,7	14,5	14,8
Брутто-показник відтворення населення, на 1 жінку	0,727	0,709	0,666	0,63	нд
Смертність дітей у віці до 1 року, на 1000 живонароджених	7,9	7,4	7,6	7	нд
Середня очікувана тривалість життя при народженні, років	71,38	71,68	71,98	71,76	нд
Нетто-показник відтворення населення, на 1 жінку	0,715	0,697	0,656	0,62	нд

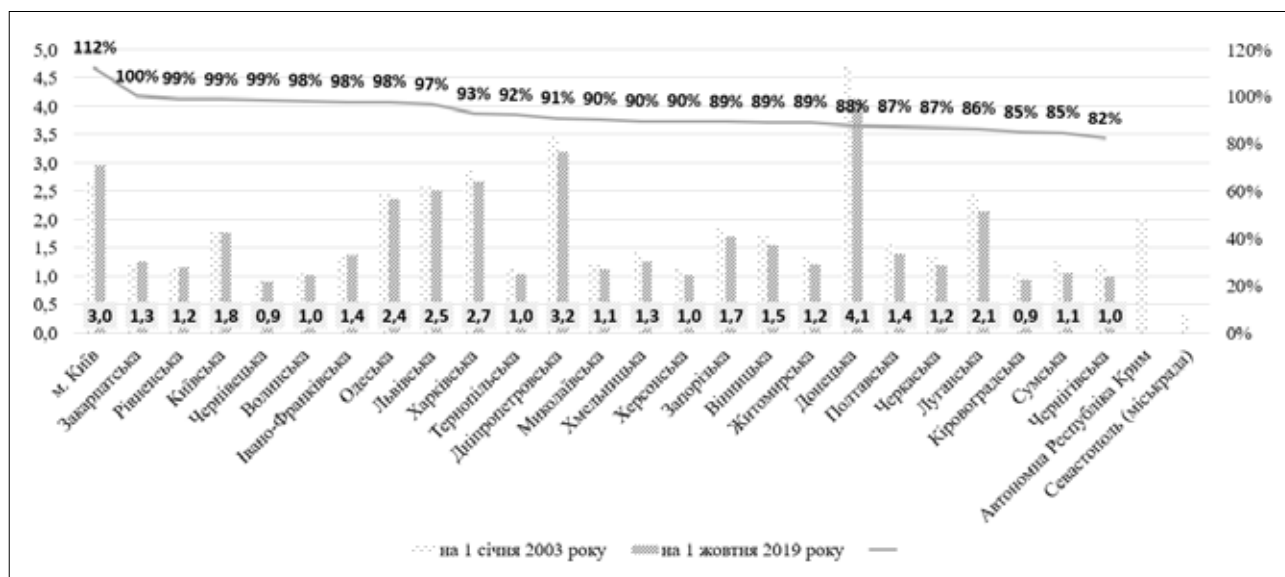

Рис. 2. Чисельність наявного населення за регіонами України

У відтворенні населення, як наголошує І.М. Прибиткова, населення виступає водночас як продуктивна та як споживча сила, впливаючи на співвідношення фонду споживання й фонду нагромадження в національному доході. Чисельність і динаміка населення, його головних вікових груп (у допрацевдатному, працевдатному й післяпрацевдатному віці) впливають на абсолютну величину й структуру фондів споживання й нагромадження.

Отже, на відтворення населення впливає все навколишнє середовище, тобто і природні, і соціальні, й економічні його компоненти.

У такому разі первинні показники (тобто такі, що впливають на процеси відтворення та спричиняють досягнення певного рівня за результуючими показниками) можна навести таким чином:

- економічні (зміна добробуту населення: мінімальна та середня заробітна плата, темп інфляції, зайнятість населення тощо);

- специфіка виробничих відносин багато в чому визначає якісні аспекти відтворення населення. Від характеру виробничих відносин залежить рівень зайнятості та її структури за видами економічної діяльності, за статтю й віком, а це вирішально впливає на всі аспекти відтворення населення. Система виробничих відносин багато в чому впливає на розселення людей як у масштабах країн та регіонів, так і в глобальному масштабі. Виробничі відносини визначають безпосередньо всі аспекти соціального відтворення населення;

- соціокультурні (рівень соціального захисту, рівень освіченості, рівень охорони здоров'я, загальний коефіцієнт шлюбності, загальний коефіцієнт розлучуваності);

- екологічні (кількість забруднюючих речовин викидів, показники утворення і поводження з відходами, внесення мінеральних добрив, пасаж-

рооборот підприємств транспорту, енергоспоживання на основі відновлюваних джерел).

Висновки з проведеного дослідження. Аналіз результуючих показників відтворення населення дає змогу зробити певні висновки щодо поточного стану цього процесу в Україні. Чисельність населення країни лише за останні п'ять років зменшилася на 1,8%, природний приріст скоротився на 85,4 тис. осіб через скорочення чисельності народжених за зростання чисельності померлих. Нетто- і бруто-показники відтворення також демонструють динаміку скорочення на 13,3% за 2015–2018 роки. При цьому середня тривалість життя збільшилась з 2015 року на 0,38 року, а смертність дітей у віці до 1 року скоротилася на 0,9 померлих на 1000 живонароджених. Частка матерів у віці до 24 років постійно скорочується і в 2018 році становить 44%, що на 3 п.п. менше, ніж у 2015 році, і на 14 п.п. менше за рівень 2013 року. Це свідчить про те, що Україна частково наслідує сценарій розвинутих країн, де протягом останніх десятиліть відбувається скорочення народжуваності, старіння населення, збільшення віку матерів. Причинами такого стану демографії в розвинутих країнах є підвищення добробуту, покращення рівня життя, медичного обслуговування, освіченості населення, зменшення гендерної нерівності. Для України справедливими є тільки останні дві причини. Крім того, уповільнення процесів відтворення тісно пов'язане із політичною ситуацією в країні, наявністю геополітичних загроз. Напрямом подальшого розвитку досліджень авторів є ретельна оцінка первинних показників та чисельна детермінація причинно-наслідкових зв'язків між визначеними результуючими та первинними показниками відтворення населення.

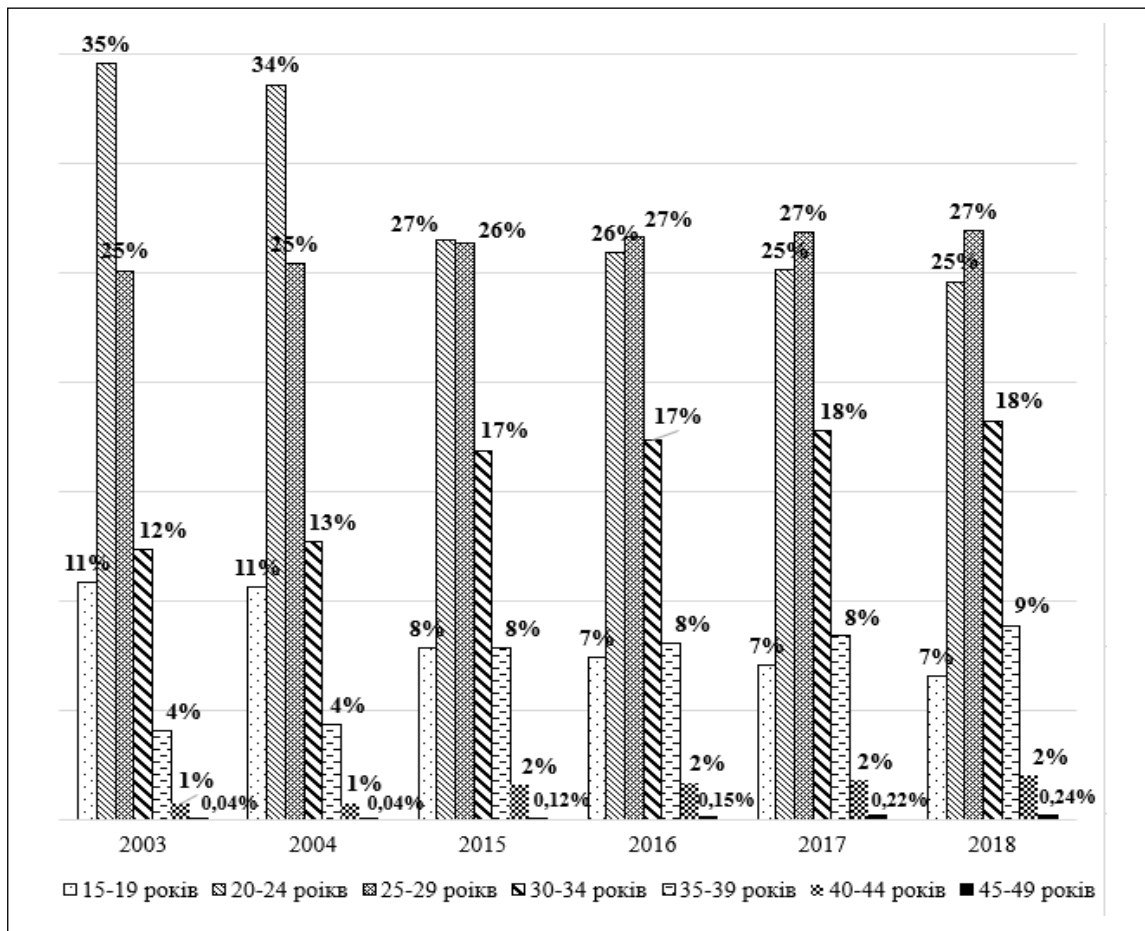

Рис. 3. Розподіл матерів за віком у динаміці

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Населення світу зростає, старіє і переїжджає в міста. Інформаційний простір сталого розвитку. URL: <https://responsiblefuture.com.ua/naselennya-svitu-zrostaye-stariye-i-pereyizhdzhaye-v-mista/> (дата звернення: 22.11.2019).

2. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України. URL: <https://www.idss.org.ua/public> (дата звернення: 22.11.2019).

3. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 22.11.2019).

4. Довбня С.Б., Гулик Т.В., Кербікова А.С. Демографія: навч. посіб. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2016. 201 с.

5. Кербікова А.С., Хитько М.М. Analysis of natural recreation of population of Ukraine. *Wirtschaft und Management: Probleme der wissenschaft und praxis: Sammelwerk der wissenschaft tlichen Artikel*. Vol. 1. 2014. p. 270–275.

6. Кербікова А.С., Хитько М.М. Analysis of demographic potential of regions of Ukraine. *Съвременни проблеми на регионалното развитие*. 2014. С. 317–322

7. Гулик Т.В., Малюк О.С., Кербікова А.С., Дрофа Є.А. Прогнозування та макроекономічне планування: навч.посіб. Частина II: Дніпро: НМетАУ, 2018. 156 с.

8. Довбня С.Б., Гулик Т.В., Кербікова А.С. Регіональна економіка: навч. посіб. Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2011. 370 с.

9. Письменна О.О., Сомова Л.І., Приходько Є.Є. Альтернативи та ключові орієнтири кадрової стратегії в умовах трансформації ринку праці *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Вип.6 (17). 2018. С. 317–320.

10. Довбня С.Б., Ігнашкіна Т.Б., Гончарук О.В. Економічна діагностика. Частина 2: Навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2012. 370 с.

REFERENCES:

1. Naselennya svitu zrostaie, stariie i pereyizhdzhaie v mesta. Informatsiinyi prostir staloho rozvytku [The world's population is growing, aging and moving to cities. Sustainable development information space] Available at: <https://responsiblefuture.com.ua/naselennya-svitu-zrostaye-stariye-i-pereyizhdzhaye-v-mista/> (accessed 22 November 2019).

2. Instytut demografii ta sotsialnykh doslidzhen imeni M.V. Ptukhy Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy [The Institute of Demography and Social Research. Birds of the National Academy of Sciences of Ukraine]. Available at: <https://www.idss.org.ua/public> (accessed 22 November 2019).

3. Derzhavna sluzhba statystyky [State Statistics Service] Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 22 November 2019).

4. Dovbnia S. B., Hulyk T. V., Kerbikova A. S. (2016) Demohrafiia [Demography]. Dnipropetrovsk: NMetAU. (in Ukrainian)

5. Kerbikova A. S., Khytko M. M. (2014) Analysis of natural recreation of population of Ukraine. *Wirtschaft und Management: Probleme der wissenschaft und praxis: Sammelwerk der wissenschaft tlichen Artikel*. Vol. 1. pp. 270–275. (in Ukrainian).

6. Kerbikova A. S., Khytko M. M. (2014) Analysis of demographic potential of regions of Ukraine. *Svremenny problemy na rehyonalnoto razvytye*. pp. 317–322.

7. Hulyk T. V., Maliuk O. S., Kerbikova A. S., Drofa Ye. A. (2018) Prohnozuvannia ta makroekonomichne

planuvannia [Forecasting and macroeconomic planning]. Dnipro: NMetAU. (in Ukrainian)

8. Dovbnia S. B., Hulyk T. V., Kerbikova A. S. (2011) Rehionalna ekonomika [Regional economy]. Dnipropetrovsk: Balans-Klub. (in Ukrainian)

9. Pysmenna O. O., Somova L. I., Prykhodko Ye. Ie. (2018) Alternatyvy ta kliuchovi oriientyry kadrovoi stratehii v umovakh transformatsii rynku pratsi [ALTERNATIVES AND KEY POINTS OR HR-STRATEGY IN CONDITIONS OF LABOR MARKET TRANSFORMATION] *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*. vol.6 (17), pp. 317–320.

10. Dovbnia S. B., Ihnashkina T. B., Honcharuk O. V. (2012) Ekonomichna diahnostyka [Economic diagnostics]. Dnipropetrovsk: NMetAU. (in Ukrainian)

Kerbikova AllaSenior Instructor at Department of Economics
and Entrepreneurship named after T.H. Ben
National Metallurgical Academy of Ukraine**Pysmenna Oleksandra**Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Economics
and Entrepreneurship named after T.H. Ben
National Metallurgical Academy of Ukraine**Tkachenko Natalia**Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of International Economics
Political Economy and Governance
National Metallurgical Academy of Ukraine**THE ANALYSIS OF NATURAL REPRODUCTION OF THE POPULATION IN UKRAINE**

The purpose of the article. The purpose of the article is to determinate two-tier system of indicators of population reproduction assessment (level of primary and resultant indicators) and to investigate its current state.

Methodology. Methods of statistical analysis, including methods of relative values, graphical method, method of analytical tables, were used to assess the current state of natural reproduction of the Ukrainian population. The methods of scientific generalization were used in determining the primary and the resulting factors.

Results. Analysis of the resultant indicators of population reproduction allows us to draw some conclusions about the current state of this process in Ukraine. The population of the country has decreased by 1.8% in the last five years only, the natural increase decreased by 85.4 thousand people due to the decrease in the number of births as the death toll increases. Net and gross reproduction rates also show a 13.3% decline in 2015–2018. At the same time, the average life expectancy has increased by 0.38 years since 2015, and the death rate of children under the age of 1 has decreased by 0.9 deaths per 1,000 live births. The share of mothers under the age of 24 is steadily declining, reaching 44% in 2018, down 3 percentage points less than in 2015 and 14 pp. less than 2013. This indicates that Ukraine is partially following the scenario of developed countries, where in recent decades there has been a decline in fertility, an aging population, and an increase in maternal age. The reasons for this state of demography in developed countries are the increase of well-being, improvement of living standards, health care, education of the population, reduction of gender inequality. Only the last 2 reasons are valid for Ukraine. In addition, the slowdown in reproduction processes is closely linked to the political situation in the country, the presence of geopolitical threats. The direction of further development of the authors' research is a thorough evaluation of the primary indicators and the numerical determination of the cause and effect relationships between the identified outcome and primary indicators of population reproduction.

Practical implications. Analysis of the current state of natural reproduction of the population reveals the main trends in the process of population change. Research on the resulting indicators and their dynamics allows to draw some analogies with the global trends to assess the future consequences of Ukraine's current demographic situation.

Value/originality. The article deals with the current state of natural reproduction of the population of Ukraine, which, unlike previous studies, focuses on the assessment of indicators of urban and rural population change, uneven population changes across individual regions of the country, as well as changes in maternal age and life expectancy. This allows us to compare the demographic trends of Ukraine and other countries. In addition, the article proposes a two-tier scorecard that includes the primary level and allows you to assess the causes of demographic change.